

ALEGEREA PARȚIALĂ, DIN 6 SEPTEMBRIE 1926, ÎN JUDEȚUL IALOMIȚA

În mai 1926 au avut loc alegeri parlamentare. Principalele formațiuni politice care s-au înscris în cursa electorală au fost Partidul Poporului, Partidul Național Liberal, Partidul Țărănesc și Partidul Național Român, alături de care au participat și alte organizații politice. Dintre candidaturi, cele mai importante au fost ale generalului Alexandru Averescu, liderul Partidului Poporului, aflat în fruntea listei pentru Camera Deputaților, și a lui Ion Mihalache, conducătorul Partidului Țărănesc, care a fost, de asemenea, cap de listă la Ialomița. Alegerile au fost câștigate de formațiunea Generalului Averescu atât la nivel național, cât și la nivel județean, unde reprezentanții Partidului Poporului au obținut toate mandatele¹.

După cum erau regulile acelor vremuri, Generalul Averescu a candidat în mai multe județe. Fiind deja prim-ministru, el a renunțat la locurile obținute în județe, inclusiv la cel de la Ialomița. În această situație, conform legislației în vigoare, a fost organizat un nou tur de scrutin, pentru ocuparea locului rămas vacant la Camera Deputaților.

Momentul, inedit în politica locală, a fost tratat diferit de conducătorii organizațiilor locale, dar și de cei de la nivel central. Înfruntarea s-a dus între reprezentanții Partidului Poporului, Nicolae Ioan, al Partidului Țărănesc, Ion Răducanu, și al Partidului Național Liberal, Constantin Banu. Doar primii doi candidați au contat în cursa pentru ocuparea postului de deputat rămas liber.

Pentru tratarea acestui subiect am folosit surse arhivistice, dar și articole din presa locală și centrală a formațiunilor politice din acea perioadă. Dat fiind faptul că lupta s-a dus între reprezentanții primelor partide amintite anterior, edificatoare ni se par două documente, câte unul pentru fiecare formațiune, pentru a trata acest subiect. Primul document, inedit, descoperit de noi în fondurile arhivistice ale

* Profesor, Liceul Teoretic „Carol I” din Fetești, Ialomița

¹ Ion Teodorescu, *Considerațiuni statistice asupra rezultatelor alegerilor pentru Adunarea Deputaților, din 25 mai 1926, pe baza noi legi electorale* în „Analele Statistice și Economice”, an IX, nr. 7-8, iulie-august 1926, p. 14-15.

Consiliului Național pentru Studierea Arhivei Securității², este o scrisoare adresată de Ion Răducanu, lider al țărăniștilor la nivel central și candidat pentru locul vacant de la Ialomița, conducătorului Partidului Țărănesc, Ion Mihalache. Răducanu îi cere lui Ion Mihalache să trimită în Ialomița frunțași ai partidului, parlamentari, în ziua alegerii pentru a putea face față „furtului de urnă” pe care credea că l-au pus la cale susținătorii lui Nicolae Ioan, candidatul averescan. Scrisoarea va fi atașată la finalul acestui material. Cel de-al doilea document provine de la reprezentanții Partidului Poporului și a fost redactat după finalizarea operațiunii electorale pentru a justifica rezultatul obținut de candidatul Partidului Poporului. Memoriul a fost descoperit și publicat de Nicolae Petrescu în „Muzeul Național”³. Importanța acestor documente este una însemnată în tratarea activității electorale și a rezultatului votului din 6 septembrie 1926, la Ialomița. Coroborate cu informațiile prezentate de presa locală și centrală, dar și cu sursele arhivistice, ele scot la iveală modalitatea specifică de desfășurare a procesului electoral interbelic la nivel național, cu particularitățile din teritoriu, în cazul de față județul Ialomița.

Dacă la scrutinul parlamentar din mai 1926 în fruntea listelor de la Ialomița s-au aflat Generalul Alexandru Averescu și Ion Mihalache, liderii naționali ai celor două formațiuni politice, la alegerea parțială din septembrie 1926 candidații au fost diferiți. Partidul Poporului, aflat la guvernare, sigur de reușită, având în mâini și conducerea județului, a propus un politician local, pe Nicolae Ioan, care în trecut activase în rândurile țărăniștilor locali. Este surprinzătoare candidatura fostului șef al țărăniștilor ialomițeni pe lista partidului de guvernământ la această alegere parțială, din moment ce Organizația Județeană a Partidului Poporului avea în rândurile sale și alți frunțași cu influență în rândul electorilor locali. Fostul fruntaș țărănist din județ, Nicolae Ioan, s-a alăturat disidenței țărăniste moderate, constituită de Constantin Spânișteanu, Stan Morărescu, Simion Mehedinți⁴ și alți 60 de intelectuali. În baza cartelului electoral încheiat pentru alegerile parțiale din septembrie 1926, Nicolae Ioan a fost desemnat candidatul Partidului Poporului, conform înțelegerii dintre Generalul Alexandru Averescu cu Simion Mehedinți⁵. Astfel stând lucrurile, este de înțeles de ce candidatul

² CNSAS, *Fond Documentar București*, dosar 6632, f. 240-241.

³ Nicolae, Petrescu, *The 1926 local elections in Călărași*, în vol. „Muzeul Național”, nr. 19, 2001, p. 237-242.

⁴ I. Scurtu, *Istoria Partidului Țărănist 1918-1926*, Editura Enciclopedică, București, 2002, p. 175-178.

⁵ *Extras dintr-o scrisoare*, „Fierul Roșu”, an I, nr. 3, 28 august 1932, p. 3.

averescan din Ialomița, la alegerea parțială din 6 septembrie 1926, nu a fost susținut de parlamentarii și autoritățile guvernamentale, pierzând la scor scrutinul.

De cealaltă parte, Partidul Țărănesc a propus tot un fruntaș de la centru, lider important, profesorul universitar Ion Răducanu, ialomițean la origine. Desemnarea lui Ion Răducanu a însemnat o nouă etapă în evoluția Organizației Județene a Partidului Țărănesc, de a cărei conducere se va ocupa până la dizolvarea partidelor politice de către comuniști. Ion Răducanu nu era străin de situația organizației țărăniste din Ialomița pentru că, într-o scrisoare adresată lui Ion Mihalache înaintea alegerilor din mai 1926, îl îndemna pe acesta să meargă la Călărași să clarifice situația candidaturilor⁶. El se adresa șefului Partidului Țărănesc după ce vorbise cu Gheorghe Vlădescu-Albești despre problemele organizației din Ialomița. La scurt timp după anunțarea datei alegerii parțiale de la Ialomița, într-o altă scrisoare, Ion Răducanu se adresa lui Ion Mihalache, întrebându-l dacă s-a decis depunerea candidaturii sale și data când trebuie să ajungă în județ⁷.

Lupta electorală s-a purtat între candidații Partidului Poporului și Partidului Țărănesc. Propaganda electorală a celor doi competitori a fost diferită. Averescanii locali își prezentau candidatul în fața alegătorilor ialomițeni prin publicarea unei scrisori despre activitatea lui Nicolae Ioan în administrația și politica județului Ialomița după Primul Război Mondial⁸. Prin expunerea motivelor în presa națională, pentru care candidatul lor trebuia să fie ales, averescanii erau siguri de reușită, mai ales că au implicat întreg aparatul administrativ în campania electorală.

Campania electorală a lui Ion Răducanu a beneficiat de sprijinul tuturor frunțașilor locali, dar și al celor de la nivel central. Șeful Partidului Țărănesc, Ion Mihalache, a participat la întrunirile electorale din Ialomița de la sfârșitul lui august 1926. Pe 29 august 1926 a luat parte la o adunare țărănistă la Slobozia care, din cauza intervenției autorităților, nu a mai avut caracterul unei mari manifestații⁹. Prezenți în număr mare, negustorii din oraș și din împrejurimi care s-au adunat în jurul lui Ion Mihalache au fost îndepărtați cu forța de șeful poliției locale. Abuzurile autorităților locale împotriva partizanilor lui Ion Răducanu au continuat în localitatea Smirna, unde șeful postului de jandarmi a împiedicat pe reprezentanții Partidului Țărănesc din comună să pună la dispoziție lui Ion Mihalache o sală de prăvălie pentru adunare, întrunirea ținându-se

⁶ CNSAS, *Fond Documentar București*, dosar 6632, f. 231.

⁷ *Ibidem*, f. 234.

⁸ *Scrisori din Ialomița*, „Îndreptarea”, an VIII, nr. 205, 5 septembrie 1926, p. 3.

⁹ *Ingerințele din județul Ialomița*, „Aurora”, an IX, nr. 1446, 2 septembrie 1926, p. 1.

în curtea unui sătean. La o altă manifestație, numai intervenția liderului țărănist l-a scăpat din mâinile participanților pe preotul Dumitrescu, care încerca să tulbure liniștea adunării.

Fiind conștient de implicarea autorităților în favoarea candidatului guvernamental, Ion Răducanu a apelat la sprijinul celorlalți frunțași ai partidului. Cu trei zile înaintea alegerii, Ion Răducanu, pentru a fi sigur de victorie și a preveni acțiunile partizanilor candidatului guvernamental, despre care credea că are sprijinul autorităților, cum era practica în epocă, i-a trimis o scrisoare lui Ion Mihalache¹⁰, în rândurile căreia îl informează cum trebuie să acționeze în județ. Ion Răducanu a solicitat delegarea în teritoriu a frunțașilor Partidului Țărănesc, în localitățile unde considera că procesul electoral va fi fraudat. Prezența liderilor de la centru care erau și parlamentari era susținută de articolul 51 din legea electorală, care le asigura statutul de delegați pentru supravegherea votării. Toate detaliile au fost puse la punct, iar în ziua alegerii au fost prezenți, la secțiile de votare din județ, frunțașii: Dr. Nicolae Lupu la Fetești, Virgil Madgearu la Lehliu, Nicolae Costăchescu la Bărcănești, iar Costache Lupu la Munteni-Buzău¹¹. Dintre frunțașii organizației județene a Partidului Țărănesc, Petre V. Haneș a fost repartizat la secția de votare Ciochina. De asemenea, în aceeași scrisoare, solicita și prezența altor frunțași, „adevărații oameni serioși de la București”, printre care și D.R. Ioanițescu. Alți frunțași țărăniști nu au putut participa ca delegați la secțiile de votare din Ialomița, deoarece au mers la Galați, unde s-a organizat o altă alegere parțială, în aceeași zi. În încheiere, candidatul țărănist de la Ialomița concluziona că „ar fi păcat să pierdem alegerea din lipsa de pasivitate a parlamentarilor”.

Candidatul Partidului Poporului, Nicolae Ioan, nu a avut aceeași susținere din partea frunțașilor locali care conduceau județul, și nici din partea liderilor centrali ai partidului. Chiar dacă reprezenta formațiunea aflată la putere, candidatul de la Ialomița a fost susținut de un număr restrâns de lideri de la centru, fără notorietate, cum ar fi deputatul de Vlașca, Spînișteanu, sau dr. Constantin Banu, secretar al Direcției Generale de Sănătate Publică, alături de care au fost câțiva frunțași județeni¹². Campania electorală a început cu opt zile înaintea alegerii, iar resursele utilizate au fost insuficiente pentru a putea desfășura o campanie care să aducă voturi. Dacă reprezentanții Partidului Țărănesc au dispus de șapte automobile și sume de bani care au ajuns la 1.000.000 de lei, cu care s-au plătit manifeste și mitinguri, reprezentanții Partidului

¹⁰ CNSAS, *Fond Documentar București*, dosar 6632, f. 240-241.

¹¹ *Ibidem*, f. 240-241.

¹² N. Petrescu, *op. cit.*, p. 237.

Poporului au fost net în inferioritate. Cel mai important aspect al campaniei electorale a averescanilor l-a reprezentat neimplicarea prefectului Ioan F. Buricescu, fruntaș al Partidului Poporului și reprezentant al guvernului în teritoriu, care trebuia să-l sprijine pe Nicolae Ioan. Acesta nu a oferit niciun ajutor în campanie, ba, mai mult, chiar înainte de alegeri „a considerat că este înțelept să meargă în concediu”¹³. Pe durata lipsei sale, în fruntea Prefecturii l-a desemnat interimar pe inspectorul-șef al instituției, Șerbănescu, care a încercat să ajute cum poate candidatul formațiunii de la putere, dar a fost oprit în multe rânduri să ia decizii.

De asemenea, deputații ialomițeni ai Partidului Poporului, Vasile Rosețeanu, Duțu Dobrescu și Gheorghe Lupu au intervenit în campania electorală și pe durata votării, sabotând propriul candidat și îndemnând cetățenii să voteze candidatul țărănist, pe Ion Răducanu. Aceștia, cu sprijinul altor fruntași locali, profesorii Elefterescu și V. Georgescu, au participat la întrunirile politice din teritoriu, unde au făcut anticampanie lui Nicolae Ioan, martori fiind primarii sau conducătorii organizațiilor locale¹⁴. La încheierea scrutinului, în seara de 6 septembrie 1926, Ioan F. Buricescu, prefectul „absent” din campania electorală, și cei trei deputați au sărbătorit înfrângerea în alegeri într-un local din Călărași.

Campania electorală a țărăniștilor a fost pe placul alegătorilor ialomițeni. În localitățile pe unde a trecut, Ion Răducanu a fost primit cu „un deosebit entuziasm de populația satelor ialomițene, care în majoritate sunt țărăniște”¹⁵, consemna la vremea respectivă ziarul național al Partidului Țărănesc. În paginile „Aurorei”, țărăniștii au publicat și atacuri la adresa lui Nicolae Ioan, pe care încercau să-l discrediteze în ochii votanților, fiind acuzat că a fost dat afară din partid „pentru fapte dăunătoare plugarilor”¹⁶.

Autoritățile de pe plan local nu l-au putut împiedica pe Ion Răducanu să câștige alegerea parțială din 6 septembrie 1926 din județul Ialomița. La 10 septembrie 1926 Biroul Central Electoral Ialomița a publicat rezultatele oficiale ale scrutinului. Din cele peste 42000 de voturi valabil exprimate, candidatul țărănist Ion Răducanu a obținut 22714, adjudecându-și mandatul de parlamentar¹⁷. Ceilalți contracandidați au obținut 12491 de voturi - Nicolae Ioan, iar cele 6885 de voturi obținute de

¹³ *Ibidem*, p. 239.

¹⁴ *Ibidem*, p. 240-241.

¹⁵ *Ingerințele din județul Ialomița*, „Aurora”, an VI, nr. 1446, 2 septembrie 1926, p. 1.

¹⁶ *Ialomițeni*, „Aurora”, an VI, nr. 1448, 4 septembrie 1926, p. 2.

¹⁷ BJAN Călărași, *Fond Pretura Plășii Călărași*(1917-1950), dosar 12/1932, f. 92.

candidatul liberal Constantin Banu au fost proporționale cu activitatea formațiunii sale în campania electorală.

Înainte de afișarea rezultatului oficial, oficiosul averescan recunoștea succesul țărăniștilor în alegerea parțială de la Ialomița din 6 septembrie 1926, menționând că „d-lui Ion Răducanu i-a folosit foarte mult și împrejurarea specială în care Partidul Poporului a dus lupta acolo”¹⁸. Împrejurarea specială de care vorbește ziarul se referea la activitatea Organizației Județene a Partidului Poporului, care nu a susținut candidatul propriu. După alegeri, Nicolae Ioan a întocmit un memoriu despre modul în care a decurs alegerea și cum s-au implicat parlamentarii partidului și frunțașii locali în campania electorală, menționând momentele când aceștia au luptat pe față împotriva lui. Cu toate motivele prezentate în gazeta națională a partidului și acuzele pentru nesusținere aduse frunțașilor locali de Nicolae Ioan, un fapt este de netăgăduit: succesul categoric obținut de Ion Răducanu, candidatul Partidului Țărănesc.

Alegerea parțială din 6 septembrie 1926 pentru desemnarea unui deputat din partea județului Ialomița în forul legislativ al țării a reprezentat o premieră pentru politica locală. Chiar dacă s-a luptat cu candidatul partidului aflat la guvernare, Nicolae Ioan, reprezentantul Partidului Țărănesc, Ion Răducanu a reușit să adune cele mai multe voturi, obținând mandatul de deputat. Succesul acestuia a fost posibil datorită resurselor financiare de care a dispus formațiunea, a prezenței în teritoriu, la secțiile de votare, a frunțașilor de la centru ai Partidului Țărănesc. Un rol important în stabilirea rezultatului final al acestui scrutin l-a reprezentat și slaba susținere a candidatului guvernamental, Nicolae Ioan, de către frunțașii locali ai Partidului Poporului, precum și a celor din conducerea centrală, care au trimis lideri fără notorietate în rândul alegătorilor.

ANEXĂ

Scrisoare a lui Ion Răducanu, adresată lui Ion Mihalache, în vederea organizării campaniei electorale pentru alegerea parțială de la Ialomița din 6 septembrie 1926

*"București, 3 sept. 1926
Dragă Mihalache,*

¹⁸ Primele rezultate ale alegerilor parțiale, „Îndreptarea”, an VIII, nr. 208, 7 septembrie 1926, p. 1.

Venim cu automobilul angajat de la București;

Aci se pregătește furtul de la urne. Sunt pozitiv informat. Din cauză că deputații nu vin la Ialomița, - se va săvârși furtul la urne. Deputații ar putea fi delegați, conf. art. 51 din lege.

Pentru ca să fie delegați, ar trebui să fie sâmbătă dimineața în Călărași, fie ca cereri cu semnătura (cuvânt indescifrabil) legalizată, pentru schimbarea delegaților;

Lupu (Nicolae - n.n.) e necesar; dar nu știm unde să trimitem mașina: tot la Fetești.

Nu vin Iacobescu, Lepădatu, Ionel Lupescu pornesc la Galați. Nu stau în ziua de votare aici. Armand Călinescu n-a venit. Mi-e teamă că rămânem cu 5 deputați și vom suferi urmările furtului de urnă.

Dacă Madgearu nu vine de duminică seara la Lehliu, situația e pierdută la secția de acolo.

Sunt ordine de la centru să facă Ioan (candidatul Partidului Poporului Nicolae Ioan - n.n.).

Nu e decât o singură cale de scăpare: să vie adevărații oameni serioși din București (2 cuvinte indescifrabile), - Bolintineanu și prieteni ai lui Ioanițescu - să fie pregătiți cu certificate că sunt înscriși în listele electorale, că sunt eligibili, conf. art. 51 din legea electorală.

Costăchescu (Nicolae -n.n.) e aici. E în județ.

Ar fi păcat să pierdem alegerea, din lipsă de pasivitate a parlamentarilor.

Semnează,

Ion Răducanu

Petre V. Haneș - telefonează-i - să vie la Ciochina, cu certificatul că e alegător la Cameră și eligibil.

Costăchescu merge la Bărcănești.

Să vie Costache Lupu la Munteni Buzău.

Sursa: CNSAS, Fond Documentar București, dosar 6632, f. 240-241

THE BY-ELECTION OF SEPTEMBER 6, 1926, IN IALOMIȚA COUNTY

Abstract

During the interwar period, general or partial parliamentary elections were held when a place remained vacant, which animated the

local political life. Such a moment was also held in Ialomița county, on September 6, 1926, when the first by-election was held, following the resignation of General Alexandru Averescu to the place obtained during the May 1926 elections, at the Assembly of Deputies. For this campaign, the candidate of the People's Party, the governing party, Nicolae Ioan, registered. From the Peasant Party the university professor and frontman, Ion Răducanu, from Ialomita, participated and the last candidate, the representative of the National Liberal Party, Constantin Banu. The election campaign was dominated by the first two candidates who had different backing. If Ion Răducanu received the support of the leaders from the center of the Peasant Party who were present in the polling stations in the county, on the day of the election, on the other hand, the candidate of the ruling party, Nicolae Ioan, did not enjoy the same support and was sabotaged by partisans from the county. The proof of this fact is the result of the election that was favorable to Ion Raducanu.

Keywords: parliamentary elections, Peasant Party, Ialomița County, election campaign.